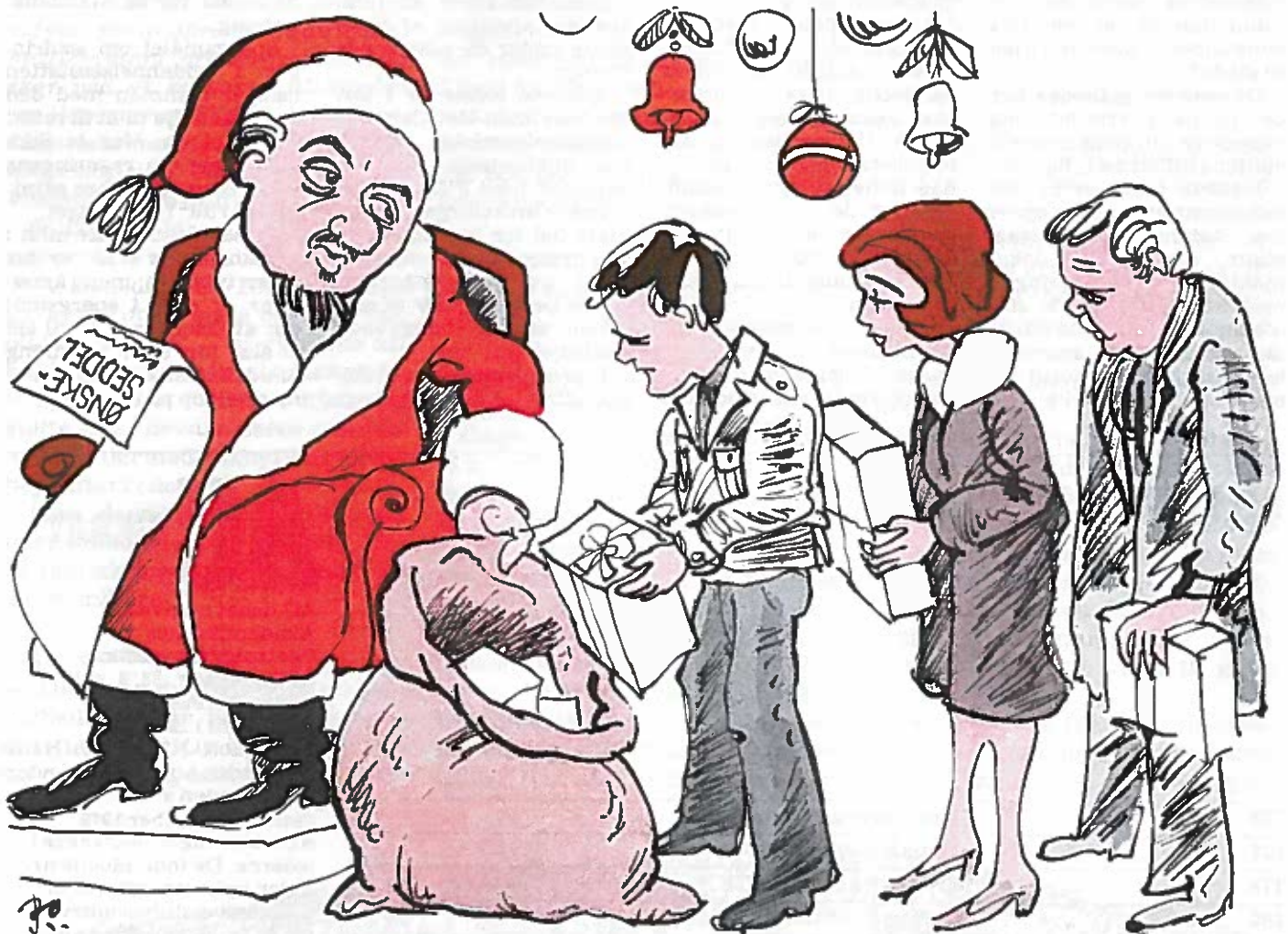

AC

DEBAT

»Julen varer længe, koster mange penge...«

Tegning: Preben Olesen

Dansk bliver aldrig en tysk dialekt

Rent pop, når Det Centrale Uddannelsesråds (CUR) modersmålsrapport ser en fare i, at dansk kan blive en nordgermansk dialekt, siger to sprogforskere i denne samtale. Uden nye fremmedord bliver sproget forarmet, mener de. Nu skal danskforskerne mødes med CUR.

— Det er det rene pop, når Det Centrale Uddannelsesråd, CUR, i sit debatoplæg om modersmålsundervisning anfører, at der er en fare for, at det danske sprog mere vil få karakter af at være en nordgermansk dialekt end et selvstændigt sprog.

Sådan siger to forskere, lektor Ole Togeby og lektor Knud Wentzel, Institut for Nordisk Filologi ved Københavns Universitet, til AC-debat i en samtale om CUR's modersmålsrapport. Instituttet er landets største udklækningssted for dansk-lærere til

gymnasiet med omkring 50 faste lærere og knap 2300 immatrikulerede studenter.

Ole Togeby og Knud Wentzel fortsætter: — Rapporten henviser til påvirkningen fra EF i form af fremmedord, men det er ikke noget problem for sproget dansk, men for dansk i EF. Der findes et særligt EF-dansk, som dukker op i de officielle EF-dokumenter, og det er ofte et ganske mærkeligt sprog.

Lektor Ole Togeby.

Ole Togeby og Knud Wentzel har sammen med en række andre forskere på instituttet drøftet modersmålsrapporten og dens forslag til forsknings- og udviklingsarbejder på opfordring fra CUR. Nu skal forskerne mødes med CUR, og de har kommenteret rapporten i et brev.

— Dansk som en nordgermansk dialekt tror I ikke rigtig på?

Fremmedord

— Hvis et sprog kun var et kommunikationsmiddel og ikke samti-

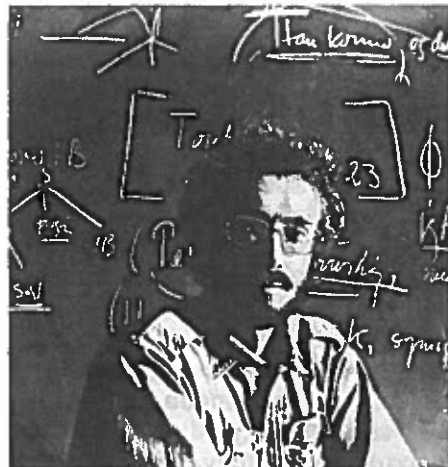
dig bærer af en historisk, en værdiladet, bevidsthed, hvad det rent faktisk er, så kunne man ikke engang forestille sig dansk som en nordgermansk dialekt. CUR-rapporten frygter fremmedordene, og de udgør faktisk ikke noget problem.

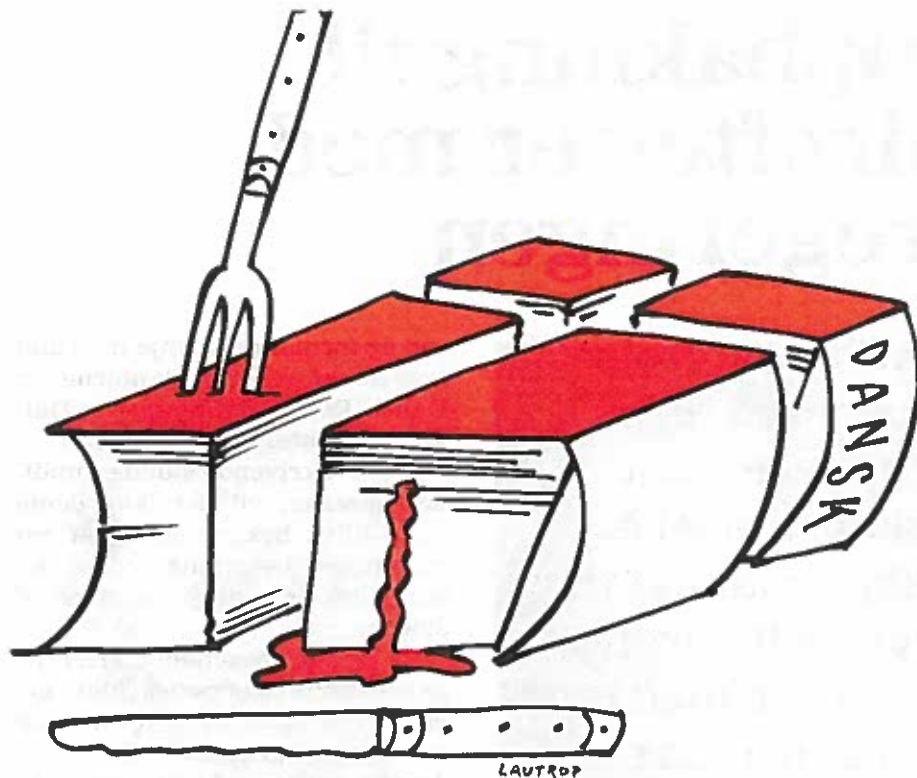
Hvis ikke der blev optaget nye fremmedord i sproget, ville det betyde en forarmning. Dansk har altid haft mange fremmedord. På Holbergs tid var det ord fra filozofien, i dag er det ord fra den tekniske verden og sportsverdenen — og de ord bliver faktisk danske.

Man skal ikke skride op imod fremmedordene. Problemet dukkede for alvor op ved EF-diskussionen i 1972. Sproget er en del af vor historiske nationale bevidsthed, og vi er et med det danske sprog, der eksisterede for 100 eller 200 år siden, selv om dansk rent faktisk er anderledes i dag. Men sproget er bærer af et fællesskab, ligesom vi har en national fælles interesse i betalingsbalancen.

Ole Togeby og Knud Wentzel fortsætter: — CUR-rapporten taler om to hovedsynspunkter, dels

Lektor Knud Wentzel.

spørgsmålet om sproglig formåen som forudsætning for kommunikation, dels spørgsmålet om modersmålsundervisning som bærer af en fælles identitet og fælles kulturgrundlag. Vi undrer os over den måde man har udmøntet disse hovedsynspunkter på i forslag til forsknings- og udredningsarbejder. Vi synes, at man overdimensionerer sproget som en teknisk funktion.

— I vil godt gå ind i dette arbejde?

— Ja, men så må vi også være med til at give opgaverne en tolkning, vi kan stå inde for. Vi mener ikke, at det vil være muligt inden for den skitserede tidsramme på 1-1½ år at gennemføre egentlige forskningsopgaver, men det vil være realistisk at få gennemført et udredningsarbejde — altså at give et overblik over de opnåede forskningsresultater.

Mærkeligt tidspunkt

— Da fhv. undervisningsminister Ritt Bjerregaard lancerede modersmålsopgaven blev der fra flere sider spurgt om, hvorfor man netop nu skulle beskæftige sig med modersmålet?

— Det undrer vi os også over.

Det er et lidt mærkeligt tidspunkt, netop hvor folkeskoleloven er begyndt at virke må man forvente at danskundervisningens rammer vil være fastlagt i et stykke tid.

På den anden side er vi som sprogforskere glædeligt overraskede over, at der er kommet en rapport og en henvendelse, der vedrører vores fags indhold.

I øvrigt er modersmål et godt ord. Det består af ordet mål, som betyder sprog og ordet moder, der er et enormt værdiladet ord. Ordet er godt, fordi det knytter kommunikation og værdi sammen.

— CUR efterlyser didaktiske overvejelser, en dansk didaktik. Hvordan kan man forske i de problemer, der er ved at videregive det, vi taler om.

— Vi skal beskæftige os med dem, der især føler sig henvist til skriftlig fremstilling. Hvad kan man f.eks. foretage sig i gymnasiet/HF i stedet for den danske stil. Vi skal give folk et sprog ved at inddrage deres oplevelser og erfaringer.

— Hvad skal der gøres ved den skriftlige fremstilling?

— Det er et spørgsmål vi vil

være med til at gøre noget ved. Sagen er nemlig, at skriftlig fremstilling foregår alle andre steder end i dansk, bl.a. i fysik/matematik, historie og samfundsfag. Det er et spørgsmål om motivation, fordi folk i disse fag er anbragt i en situation, hvor de faktisk har brug for dansk i en naturlig sammenhæng.

Dansk skal ikke nedlægges

Derfor skal man ikke drage den slutning at dansk skal nedlægges, man kunne også tænke sig at udvide dansk. Dansk kunne gøres til et kernefag omkring sprogfærdighed og bevidsthedsdannelse, hvori sider af samfundsfag, historie, psykologi m.m. kunne inddrages. Dansk lærerne kunne også gå ud og være mekanikere for fysiklærerne ved f.eks. at se på den skriftlige fremstilling i fysikrapporterne, men derved kommer de også til at afsløre ideologien i en sådan tekst. Ens sprog er ofte afhængig af i hvilken sammenhæng, man skriver en ting og til hvem.

— Et spørgsmål om terminologi når f.eks. journalister kritiserer cirkulæresproget?

— Cirkulæresproget er godt, når det skal læses af jurister, hvorimod en journalist kan få problemer, når han skal plante sproget om. Alt sprog udfolder sig i bestemte institutionelle rammer. Jurist-sproget er stift, men meget stærkt, hvor hver enkelt ord har magt.

De cand. mag.'er, der kommer ud fra dette institut for at undervise i gymnasieskolen må vi give et sprog, de kan anvende over for eleverne, så eleverne kan forstå dem. Undervisningsinstitutionerne er langt svagere end f.eks. de juridiske. Derfor må lærerne også være så åbne, at de kan forbinde sig med elevernes til tider lidt saftige sprog.

Papirtiger

— I har været kritiske uden at være afvisende, men er modersmålsrapporten lidt af en papirtiger?

— Der er meget af en papirti-

Opbakning til drøftelser med regeringen

ger i rapporten, og samtidig er der tale om et forsøg på forskningsstyring.

CUR har ingen penge til forskning, men man vil gerne have lavet noget forskning, evt. leveret her fra vores institut, og så prøver man at påvirke os.

På den anden side er vi i gang med at lave noget lignende, og så kan vi måske påvirke CUR i retning af vore tanker. Hvis forskerne og CUR i fællesskab kan få prioriteret opgaverne og kan blive enige om en tolkning, så bliver det mere end en papirtiger.

Man kan også se rapporten som et led i at få »gennemlyst« hele universitetsområdet, som man ønsker fra undervisningsministeriets side. Der er virkelig sket noget siden 68, hvor universitetet var en lukket pyramide, i dag begynder ministeriet at kunne se ind i det, og gribe ind i det. Dermed har man en meget større interesse i at få tingene ud.

— CUR taler også om indvandrernes dansk-problemer?

— Det er ganske problemfyldt, og der er en ganske kolossal kulturel barriere, når man f.eks. skal lære tyrkere dansk. Det viser, at sproget ikke blot er et kommunikationsmiddel, men bærer af et helt kulturgrundlag. Hvordan opfatter en tyrk f.eks. ordet kirke. Her er det rimeligt at sætte en forskning i gang.

Ole Togeby og Knud Wentzel siger afslutningsvis: — Når man tager fat på at lære indvandrere sprog, så skal man have fat i hele landets ideologi-historie for at tingene kan fungere, for at indvandlerne kan blive ført ind i den værdiverden, som dansk sprog også er. Et sprog er ikke en data-mat.

AC's bestyrelse og formand fik på repræsentantskabsmødet et klart mandat til at fortsætte drøftelserne med regeringen om de økonomiske indgreb. Ny næstformand for AC.

AC's bestyrelse og formanden, Bent Nyløkke Jørgensen, fik på det halvårige repræsentantskabsmøde tirsdag den 20. november i Ingeniørhuset, et klart mandat til at fortsætte drøftelserne med regeringen om de økonomiske indgreb.

Samtlige medlemmer af repræsentantskabet støttede bestyrel-

sen og formandens linje med undtagelse af repræsentanterne fra Dansk Psykologforening og Danske Arkitekters Landsforbund.

Da vi i skrivende stund er midt i drøftelserne, vil der ikke denne gang blive bragt uddrag af den mundtlige beretning, men den skriftlige beretning gengives på side 186.

På bestyrelsesmødet efter repræsentantskabsmødet blev der valgt ny næstformand for AC. Det blev afdelingsingeniør Jørn Andersen, Ingeniør-Sammenslutningen, som afløser læge Eskil Hohwy, på posten. Eskil Hohwy træder ud af bestyrelsen, hvor han også har været formand for arbejdsmarkedsudvalget. Denne formandspost overtages af Jørn Neergaard Larsen, Jurist- og Økonomforbundet.

Nej til arkitekterne

Det andet punkt på repræsentantskabets dagsorden var en ansøgning fra Ansatte Arkitekters Råd, AAR, om optagelse i AC efter at Danske Arkitekters Landsforbund, DAL har meldt sig ud pr. 1. januar 1980. Samtidig søger

Repræsentantskabet bakkede op bag bestyrelsens og formandens linje i drøftelserne med regeringen.